

KODEKS ETIKE SOCIALNIH DELAVK IN DELAVCEV SLOVENIJE

*Ker lahko v socialnem delu etično primer-
nost oz. neprimernost profesionalnih po-
stopkov presojamo samo na posamičnem
nivoju vsakega konkretnega primera, je
na splošni ravni možno opozoriti zgolj na
najočitnejše nepravilnosti in odstopanja
od temeljnih etičnih načel socialne profe-
sije. Kodeks torej ne more predstavljati iz-
črpnne zbirke pravil, s katerimi bi regulirali
vsa možna etična ravnanja profesionalcev
v socialnem delu. Lahko pa opozarja na
tiste minimalne in splošno sprejete krite-
rije, ki jih je treba nujno upoštevati v
situacijah, ki zahtevajo etično presojo.*

*S tem namenom socialne delavke in
delavci – izhajajoč iz temeljnih pravic
uporabnikov in iz spoznanj pri delu z
njimi – sprejemamo naslednji*

KODEKS ETIKE SOCIALNIH DELAVK IN DELAVCEV SLOVENIJE

I. UVODNE DOLOČBE

1. ČLEN

Osnovna naloga socialnih delavk/delavcev je, da se osredotočajo na probleme, ki jih imajo posamezniki, skupine ali cele skupnosti pri integraciji v tista socialna okolja, ki so za njih življenjsko pomembna.

Zaradi vse večje kompleksnosti, spre-
menljivosti in nepredvidljivosti življenjskih
razmer postajajo v socialnem delu (poleg
neposredne pomoči) vse bolj pomembna
tudi taka znanja in veščine,

- s katerimi razvijamo samopomoč in omogočamo ljudem uporabiti njihove

lastne sposobnosti za reševanje problemov

- s katerimi izboljšujemo dostopnost uporabnikov do obstoječih ali novih virov pomoči

- s katerimi vplivamo na zakonsko regulacijo socialnih pravic in na prilaga-
janje ter razvoj socialne politike.

2. ČLEN

Etične norme in pravila, vsebovana v tem kodeksu, zavzujejo vse socialne delavke/delavce, diplomant(k)e Visoke šole za soci-
alno delo v Ljubljani oziroma drugih šol in programov, ki izobražujejo za socialno delo.

Socialne delavke/delavci se ravna-
jo po tem kodeksu ne glede na področje social-
nega dela, kjer so aktivni, in ne glede na
ustanovo, v kateri so zaposleni.

3. ČLEN

V primerih, ko se pod vodstvom socialne delavke/delavca vključujejo v socialno delo tudi osebe brez ustrezne izobrazbe (stro-
kovnjaki drugih profilov, praktikanti,
prostovoljni delavci), je za upoštevanje tega kodeksa pri njihovem delu odgovorna socialna delavka/delavec.

II. ODNOS DO UPORABNIKOV

4. ČLEN

Delo socialne delavke/delavca mora biti vselej v pomoč in korist uporabnikom, s katerimi dela. Tega ne sme ogroziti noben drug(ačen) interes ali namen.

5. ČLEN

Socialna delavka/delavec pri delu z uporabnikom uporablja predvsem strokovno znanje in veščine; vsa druga sredstva oziroma načine pa le, če niso v nasprotju s tem in če koristijo uporabniku.

6. ČLEN

Delo socialne delavke/delavca mora biti antidiskriminatorno usmerjeno, kar pomeni:

- da pri svojem delu uporabnikov ne sme izključevati, omejevati ali zapostavljati na podlagi rase, barve kože, spola, narodnostnega ali etničnega porekla, gmotnega in družbenega položaja, življenjskega stila, seksualne, verske ali idejne usmerjenosti, morebitne socialne označenosti, zmanjšanih duševnih oziroma telesnih sposobnosti;
- da zavrne kakršnokoli sodelovanje v postopkih, ki niso v skladu z načelom iz zgornje alineje;
- da na kršitve načela iz prve alineje opozarja zlasti svoje koleg(ic)e, vodstvo ustanove, v kateri se to zgodi, po potrebi pa o tem obvesti tudi pristojno ter širšo javnost.

7. ČLEN

Zaradi spoštovanja osnovnih človekovih pravic in zaradi posebnosti strokovnega pristopa (npr. zaupnost) socialna delavka/delavec izrecno varuje v svojih postopkih zlasti posameznikovo osebnost, osebno dostojanstvo, zasebnost in nedotakljivost stanovanja uporabnika, s katerim dela.

8. ČLEN

Socialna delavka/delavec pri delu z uporabnikom ne sme v nobenem primeru žaliti njegove osebe, njegovih stališč, njegovih vrednot ali njegovega čustvenega doživljanja. Če je potrebno, pa mu lahko pove svoje mnenje o tem in ga opozori na morebitno neprimernost njegovih dejanj ali namenov oziroma na njihove posledice.

9. ČLEN

Socialni delavki/delavcu je prepovedano

izsiljevanje in fizično oziroma psihično nasilje nad uporabnikom v kakršnikoli obliki. Prav tako je prepovedana udeležba v takih postopkih, njihovo podpiranje in tudi toleriranje.

10. ČLEN

Spoštovati se mora morebitna zahteva uporabnika do izbire ustreznejše(ga) socialne(ga) delavke/delavca oziroma do zamenjave. Pri tem mora socialna delavka/delavec uporabniku pomagati po svojih možnostih.

11. ČLEN

Če socialna delavka/delavec oceni, da ne more nuditi strokovne pomoči uporabniku, ki se je obrnil nanj(o) – bodisi zaradi pomanjkanja ustreznega znanja, zaradi preobremenjenosti z drugim strokovnim delom ali zaradi nepremagljivih osebnih zadržkov – mora o tem uporabnika informirati že ob prvem stiku na zanj sprejemljiv način in mu hkrati zagotoviti potrebno pomoč pri ustreznem strokovnjaku.

12. ČLEN

Socialna delavka/delavec mora uporabnika že na začetku postopka seznaniti o pričakovanih, vsebini, načinu ter obsegu strokovnega dela v zvezi z obravnavo njegovega primera.

Prav tako mora uporabniku posredovati vse pomembne informacije o njegovih pravicah, možnostih in načinu njihove uveljavitve.

Zgornje zahteve so uresničene takrat, če so tovrstne informacije podane na način, ki je uporabniku razumljiv.

13. ČLEN

Socialna delavka/delavec mora spoštovati zasebnost vsakega (tudi bivšega) uporabnika in zagotoviti ter varovati tajnost vseh informacij o njem, ki jih pridobi pri svojem strokovnem delu. To velja tudi v primeru, ko preneha opravljati svoj poklic.

14. ČLEN

Socialna delavka/delavec zbira in evidentira samo tiste podatke o uporabniku, ki jih potrebuje za svoje strokovno delo. Na ta način zbrane osebne podatke mora uporabljati samo v skladu z namenom, s katerim so bili zbrani.

15. ČLEN

Informacije o uporabniku sme socialna delavka/delavec posredovati drugim zainteresiranim le, če ve, za kakšen namen bodo uporabljene in če je hkrati izpolnjen eden od naslednjih dveh pogojev:

a) če so informacije o uporabniku v neosebni obliki (tj., da onemogočajo razkritje njegove osebne identitete) in če jih drugi zainteresirani uporabljajo v strokovne, raziskovalne, statistične, supervizijske ali edukacijske namene;

b) če socialna delavka/delavec v zvezi s posredovanjem informacij drugim osebam ali ustanovam dobi osebno dovoljenje od uporabnika, da lahko to stori, in če ga hkrati poznani z možnimi posledicami.

Socialna delavka/delavec lahko posreduje podatke o uporabniku mimo gornjih določil samo v izjemnih primerih, če s tem prepreči življenjsko ali drugo hujšo nevarnost, vendar se mora prej posvetovati s pristojnim strokovnim organom in nosi polno odgovornost za vse nastale posledice.

16. ČLEN

Socialna delavka/delavec mora uporabniku, s katerim dela, omogočiti vpogled v vso dokumentacijo, ki je nastala ali nastaja v zvezi z njim. Pri tem ne sme biti ogrožena tajnost podatkov drugih uporabnikov.

17. ČLEN

Socialna delavka/delavec mora uporabnika obvestiti in dobiti njegov pristanek pred morebitnim snemanjem njenega razgovora na avdio ali video trak. Tovrsten zapis se obravnava kot vsaka druga dokumentacija o njem.

18. ČLEN

V primerih, ko socialna delavka/delavec prejme plačilo za svoje strokovno delo neposredno od uporabnika, ga mora pred obravnavo seznaniti s ceno svojega dela.

Cene storitev, ki jo določi uporabniku na začetku svojega dela z njim, ne sme povečati brez privolitve uporabnika.

Brezplačna storitev materialno šibkim uporabnikom in zlasti tistim, ki so v denarni stiski, je za socialno delavko/delavca častno dejanje.

19. ČLEN

Za socialno delavko/delavca je prepovedano prejemanje materialnih daril in nematerialnih uslug v zvezi s pričakovanim ali opravljenim strokovnim delom.

III. ODNOS DO PROFESIONALNEGA OKOLJA

20. ČLEN

Socialna delavka/delavec si pri sodelovanju s svojimi kolegi(cami) kot tudi s strokovnjaki(njami) drugih strok prizadeva, da razlike v izobrazbi, položaju, znanju, v prakticiranih delovnih metodah in osebnem prepričanju ne bodo ovira, pač pa korist vseh.

Socialna delavka/delavec se zavzema za solidarnost in sodelovanje z vsemi strokovnjaki(njami) in ustanovami, enako s podrejenimi kot z nadrejenimi – razen v primerih, ko bi tako ravnanje utegnilo kakorkoli škoditi bivšim, sedanjim ali potencialnim uporabnikom oziroma ugledu socialne profesije.

21. ČLEN

Socialna delavka/delavec se vključuje v supervizijske oblike dela in tudi sicer po potrebi sodeluje s svojimi kolegi(cami) in drugimi strokovnjaki(njami). Obvezno pa se mora z njimi posvetovati,

- če je pri svojem delu v kakršnihkoli strokovnih dilemah ali
- če obstaja verjetnost, da bi bila opusti-

tev konzultacije z drugimi škodljiva za uporabnika.

22. ČLEN

Morebitna razhajanja ali konflikte z drugimi kolegi(cami), nadrejenimi ali podrejenimi, mora socialna delavka/delavec vselej razmejiti od osebnih, neprofesionalnih interesov.

23. ČLEN

Če socialna delavka/delavec ravna v skladu s tem kodeksom, s spoznanji socialne stroke ter z ugotovitvami drugih znanosti, mora biti njeno (njegovo) strokovno delo neodvisno in neovirano.

Za to so odgovorne zlasti osebe in organi, ki so socialni delavki/delavcu nadrejeni.

24. ČLEN

Svoje izkušnje in znanje socialna delavka/delavec prenaša zainteresiranim kolegicam in kolegom, drugim sodelavkam in sodelavcem, pripravnicam in pripravnikom, študentskim praktikantkam in praktikantom ter prostovoljkam in prostovoljcem v socialnem delu.

25. ČLEN

Socialna delavka/delavec se mora pri svojem delu nenehno zavedati, da znanje, pridobljeno na katerikoli stopnji formalnega izobraževanja, kot tudi izkušnje, dobljene s strokovnim delom, niso nujno splošno uporabne, sploh pa ne popolne niti trajne.

Zato socialna delavka/delavec svoje strokovno znanje in veščine nenehno preverja ter izpopolnjuje s samoizobraževanjem, s sodelovanjem s kolegi(cami), z vključevanjem v supervizijske ter druge formalne in neformalne oblike izobraževanja.

Formalna izobrazba je pogoj za opravljanje strokovnega dela, permanentno izobraževanje pa je pogoj za delovno uspešnost.

26. ČLEN

V ustanovah in delovnih okoljih, kjer se (vz)trajno krši katerokoli načelo iz tega kodeksa, se socialna delavka/delavec ne zaposluje, ker s tem varuje lastni strokovni ugled in ugled socialne stroke, ki jo kot strokovnjak(inja) predstavlja.

27. ČLEN

Vsak ima pravico opozarjati socialne delavke/delavce na moralne norme tega kodeksa in od njih zahtevati, da se ravna po njem.

Zgornje določilo pa je hkrati moralna dolžnost za član(ice) strokovnih organizacij s področja socialnega dela in za predstavnike javnih ter drugih socialno varstvenih zavodov.

IV. ODNOS DO ŠIRŠEGA DRUŽBENEGA OKOLJA

28. ČLEN

Socialna delavka/delavec se zavzema za izboljšanje uspešnosti in učinkovitosti svojega dela in za čimvečjo dostopnost socialnih storitev, ustanov in virov pomoči za vse, ki jih potrebujejo.

Tak pristop naj bo izražen tako v neposrednem delu z uporabniki kot tudi v drugih stikih s strokovno in laično javnostjo.

29. ČLEN

Profesionalnost socialne delavke/delavca vključuje angažiranje tudi na tistih družbenih vprašanjih in področjih, ki so s strokovnim socialnim delom zgolj v posredni, a pomembni zvezi. V tem smislu se zavzema za take socialno-politične, zakonodajne ali pa civilno-družbene iniciative, ki so v prid uporabnikom socialnega dela.

Pri takem delovanju se socialna delavka/delavec sklicuje izključno na strokovne argumente.

30. ČLEN

Moralno odgovornost za kršitve tega kodeksa ugotavlja častno razsodišče Društva socialnih delavk in delavcev Slovenije.

31. ČLEN

Odločanje častnega razsodišča je javno. Njegova presoja primerov, v katerih je kršeno katerokoli načelo tega Kodeksa, pa ima moralne posledice in se lahko objavi v javnih medijih, če je to koristno za uporabnike ali za profesijo.

33. ČLEN

Kodeks etike socialnih delavk in delavcev Slovenije začne veljati, ko ga sprejme Skupščina Društva socialnih delavk in delavcev Slovenije.

Ker je ta kodeks obvezen za vse, ki se profesionalno ukvarjajo s socialnim delom, mora biti socialnim delavkam/delavcem dostopen na vseh ustanovah, kjer se zaposlujejo ali izobražujejo.

Ustanove in organizacije, ki zaposlujejo socialne delavke/delavce, morajo zagotoviti dostopnost tega kodeksa tudi svojim uporabnikom in zainteresirani javnosti.

Danica Hrovatič

NEPROFITNE NEVLADNE ORGANIZACIJE – NOV PROSTOR ZA SOCIALNO DELO

Danica Hrovatič je diplomirala na Fakulteti za družbene vede in Visoki šoli za socialno delo s področja neprifitnih organizacij. Zaposlena je pri Socialni zbornici Slovenije, kjer se ukvarja s področjem socialnega varstva.

Socialno delo kot struka in neprifitne nevladne organizacije kot organizacijski prostor za izvajanje dejavnosti sta med seboj neposredno povezana. Neprifitne nevladne organizacije nastajajo ob profinno-orientiranem in javnem sektorju. Tovrstne organizacije so za socialne delavke/cc, ki so doslej svojo dejavnost izvajali v okviru javnih zavodov, novi delovni izzivi in možnosti zaposlovanja. Prispevek predstavlja možnosti organiziranja in vključevanja socialnih dejavnosti, ki nastajajo na podlagi iniciativ civilne družbe in odgovornih posameznikov, v nevladne oblike organiziranosti: skupine za pomoč in samopomoč, društva, zavode, ustanove, zasebnštvo, podjetja ali samostojne socialne programe. Neprifitno nevladne organizacije se pri delu srečujejo z različnimi problemi, ki nastajajo zaradi pomanjkanja strukture. Pomembni elementi pri tvorjenju strukture so zlasti trije: vzpostavljane partnerskih odnosov z državo in profinim sektorjem, financiranje z uporabo različnih virov sredstev in kadrovanje v smeri uravnovečevnosti med delom prostovoljcev in profesionalno zaposlenih delavcev. Struktura neprifitno nevladnih organizacij je potrebna pri